

Richterek, Oldřich

Čechovovské sympozium v Badenweileru potřetí

Opera Slavica. 2005, vol. 15, iss. 1, pp. 37-39

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117596>

Access Date: 30. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

bylo, pak odpadá nedorozumění. Divácký zážitek, postrádající ve hře komické prvky, potvrdil skutečnost, že autor v daném případě hru jako komedii neoznačil (učinil tak pouze v *Rackovi* a *Višňovém sadu*). Hra *Strýček Váňa* je charakterizována jako „Scény z venkovského života o čtyřech dějstvích“. Komické prvky, charakteristické např. pro vztah letitých milenců v *Rackovi*, či turgeněvovsky parodické chování sluhů, napodobujících ve *Višňovém sadu* své pány, ve *Strýčkovi Váňovi* chybí. Slovenského znění hry, kterou jsme mohli shlédnout, se týkalo závěrečné slovo Olgy Kovačičové, jež měla na organizaci i zdařilém průběhu konference hlavní podíl. Její vystoupení potvrdilo, jak významnou roli má i na scéně básnické slovo. Důležitost translátologického bádání, jemuž se na Slovensku systematicky věnují, byla tak znovu potvrzena. Závěrem je třeba vyjádřit obdiv i poděkování organizátorům, kteří své hosty přijali obdobně velkoryse, jak tomu bývalo často i v minulosti, jak to však již u nás nebývá možné.

Danuše Kšicová

Čechovské sympozium v Badenweileru potřetí

A. P. Čechov je v současnosti vedle F. M. Dostojevského právem považován za nejznámějšího ruského spisovatele v mezinárodním kontextu a v oblasti dramatu bývá dosahem svého významu pro formování moderního světového dramatu řazen hned za W. Shakespeara. Potvrdilo to mj. i třetí mezinárodní sympozium v německém lázeňském městečku **Badenweiler**, pořádané ve dnech 14.-18. 10. 2004 na počest 100. výročí autorova úmrtí (*Drittes Internationales Čechov-Symposium in Badenweiler im 100. Todesjahr des Schriftstellers* – ruský spisovatel tam zemřel 15. 7. 1904, když si přijel léčit tuberkulózu). Setkání organizované slavistickým seminářem **Univerzity v Tübingenu** s tematickým profilem *Anton P. Čechov als Dramatiker* bylo nejen „morálně“, ale i ekonomicky podpořeno řadou institucí, mj. i ministerstvem kultury Ruské federace, spolkovou vládou SRN, především pak vládou spolkové země Baden-Württemberg. **80** referátů ze **17** zemí spolu s řadou kulturních setkání sledovalo celkem téměř **300** účastníků (do statistiky z místního tisku jsou zřejmě zahrnuti i doktorandi univerzit v Tübingenu a Stuttgartu, především pak diváci divadelního představení známého moskevského divadla **MCHAT**, které za velkého společenského zájmu v rámci sympozia předvedlo spisovatelovu hru *Racek*, patřící nejen ke gründeruským počínům Čechova-dramatika, ale i samotného divadla, nesoucího právě emblém „racka“ na své oponě).

Jednacími jazyky sympozia byly němčina, ruština, angličtina a francouzština. Rokování probíhalo ve čtyřech základních sekcích, přičemž druhá sekce, věnovaná stěžejní dramatické tvorbě autora, se tematicky dělila ještě na tři „podseky“. Zevrubně tak byly diskutovány i otázky rané Čechovovy „cesty“ k divadlu, recepce, pojetí a interpretace jeho her v ruském i neruském, tj. jinokulturním prostředí. Ačkoliv jednání sympozia bylo organizováno s pověstným německým smyslem pro pořádek (všechny v programu uvedené časové údaje vystoupení ve všech sekcích odpovídaly realitě), nebylo prakticky možné postihnout všechny referáty, které účastníka přitahovaly jednak tematickým profilem, jednak osobností referujícího. Při pokusu „sumarizovat“ postřehy (zpřesní je bezpochyby až sborník ze sympozia, který přislíbili pracovníci slavistického semináře z Tübingenu) se však mj. některé přece nabízejí jako relevantní.

Především se symposium stalo **širokou platformou k diskusi** o řadě literárněvědných, estetických, filozofických a etických problémů soudobé lidské kultury. Spisovatelovo nadčasové poselství, nutící nás uvažovat o relativnosti některých našich snů a ukazující ubohost i trpkost pustého lidského živoření – zejména v relaci se ztrátou skutečného lidství, v nelůstné konfrontaci s během času a promarněného života – je totiž bolestně aktuální i v naší „postmoderní“ epoše.

Mnohostranně byly posuzovány problémy **zařaditelnosti Čechova** do vývojového kontextu ruské i světové literatury (modernismus, secese, symbolismus, impresionismus a realismus) a s nimi mnohé velmi zajímavé vztahové paralely, doprovázené nezřídka i **nadhledovými aspekty**, v nichž se odrážely posuny, vyvolané **diachronními kontexty** autorovy epochy a dneška (poznamenané však v obou případech „lomovým duchem“ střídání století!).

Za velmi inspirující je možno považovat řadu referátů, zabývajících se mj. těmi aspekty spisovatelovy tvorby, jež podmiňují její životnost i ve stoletém odstupu. Ukázalo se, že relevantní úlohu hraje mj. **ambivalence** Čechovova obrazu, vytvářející obdivuhodný **sémantický prostor**, který eliminuje možnosti simplifikované interpretace a vytváří neustále aktuální „mantinely“ pro individuální empatii, anticipaci, recepci i interpretaci nejen ze strany diváků a čtenářů, ale i herců, režisérů a kritiků. I v pokusech o identifikaci faktorů, které onen sémantický prostor vytvářejí, možno některé vyzvednout. Např. **V. B. Katajev** nazývá tento prostor „*резонирующим пространством*“ a upozorňuje i na „*автотекстуальность пьес Чехова*“, plodící princip „*скрытого сходства*“ jeho her. **A. P. Čudakov** akcentuje v onom prostoru „*свободное движение и направление реплик персонажей*“; vytváří mj. „*фон для героев*“ a „*простор для героев чрезмерно расширяется; именно это используется режиссеры*“. V jiné situaci dialog v Čechovově scénickém prostoru **M. Deppermann** nazývá „*ein befreiter Dialog*“, který v něm stimuluje vznik „*Polyphonie der Kommunikation*“, „*die Mikrokommunikation und Makrokommunikation*“. **I. E. Gitovič** vzpomenující sémantický prostor charakterizuje jako „*говорящее пространство между словами*“, které vytváří „*неограниченное пространство повествования*“, geneticky blízké prozaické formě románu, ale z hlediska komunikace s recipientem směřující ke společným rysům umění, především k onomu nonverbálnímu (v daném případě k hudbě a malířství; je pochopitelné, že právě těmto vztahům byla na sympoziu rovněž věnována nemalá pozornost). Zájem vyvolávaly i pokusy nově pojmenovávat a interpretovat některé výstavbové elementy Čechovových dramát, např. úlohu času, spolu s tím i sémantiku **pauzy** v nich. **A. B. Krinicyн** v této souvislosti tvrdí, že Čechov nepoužívá „scénický čas“, ale „*будущее время*“, které přibrzdzuje děj, scénický čas běží rychleji. Pauzy v jeho dramatech jsou opravdovým „scénickým doplněním“, nejsou „mlčením“. Čechovovští hrdinové jsou ale stále „*ukotveni в minulosti, přítomnost про не не играет úlohu, о budoucnosti pouze sní*“.

Řada vystoupení byla věnována bohaté škále „**vztahové**“ **problematiky** – vedle relací s některými výraznými současnými autory zejména i vztahům Čechovova uměleckého odkazu k aktuální postmoderní epoše.

Nejpočetněji byli mezi referujícími zastoupeni delegáti z Ruské federace (34), dále pak badatelé z hostitelské země SRN (27). Českou slavistiku a literárněvědnou rusistiku reprezentovala referátem *Орнитологическая символика в творчестве Ибсена, Чехова и Метерлинка* **Prof. PhDr. D. Kšicová, DrSc.**, (FF MU Brno) a **Prof. PhDr. O. Richte-**

rek, CSc., (PdF UHK Hradec Králové) referátem *Der tschechische Weg zur gegenwärtigen Rezeption, Aufführung und Interpretation von Čechovs Dramen*.

Vedle poděkování organizátorům za celkové uspořádání tohoto velkého – nejen ba- datelského a vědeckého, ale i společenského a kulturního setkání je nutno vyjádřit vděč- nost i za finanční podporu (ubytování, dotace části jízdného), která zejména referujícím z tzv. bývalých socialistických zemí účast na sympoziu umožnila.

Oldřich Richterek

Založena Česká asociace slavistů

Dne 20. ledna 2005 se v zasedací místnosti Hlávkovy koleje v Praze konala ustavují- cí schůze České asociace slavistů. Byli zde přítomni slavisté z hlavních českých slavistic- kých pracovišť (Prahy, Olomouce, Brna, Ostravy, Českých Budějovic, Ústí nad Labem a Hradce Králové).

Jednání uvedl a úvodní část řídil dr. Giuseppe Maiello z Ústavu slavistických a vý- chodoevropských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. V krátkém proslovu se zmínil o symbolice místa konání ve spojitosti s životem českého národního společenství a klíčovými body dějin české slavistiky. Požádal pak prof. Iva Pospíšila, aby podal struč- nou zprávu o činnosti Českého komitétu slavistů a českého a mezinárodního slavistického společenství od roku 1998, kdy byl zvolen nový předseda Českého komitétu slavistů v prostorách Slovanského ústavu AV ČR jednomyslnou tajnou volbou na doporučení kon- sensu grémia, k němuž tehdy patřili mj. prof. Wollman a dr. Vavřínek. Referent odkázal k doméně www.slavistika.cz, kde jsou důležité informace z dění v domácí i mezinárodní slavistice, včetně nejnovějších výsledků jednání prezidia Mezinárodního komitétu slavistů (Opole, září 2004). Prof. Miloš Zelenka pak přečetl stanovisko prof. Slavomíra Wollmana a dr. Jana Ruferová dopis prof. Oldřicha Richterka.

Následovala diskuse o poslání asociace, proběhla volba jejího komitétu a bylo schváleno toto usnesení:

1. Ustavující schůze České asociace slavistů vyslechla a vzala na vědomí zprávu prof. Ivo Pospíšila o činnosti Českého komitétu slavistů, stanoviska prof. Slavomíra Wollmana a prof. Oldřicha Richterka, úkoly ČAS přednesené prof. Ivem Pospíšilem, diskutovala o úkolech ČAS a zvolila komitét ČAS v tomto složení: PhDr. Alenka Jensterle-Dole- žalová, CSc. (FF UK Praha), Dott. Giuseppe Maiello, PhD (FF UK Praha), PhDr. Zdeňka Nedomová, PhD. (Ostravská univerzita), prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc. (FF MU Brno), prof. PhDr. Oldřich Richterek, CSc. (PedF Univerzity Hradec Králové), PhDr. Jana Ruferová, PhD. (PedF Univerzita Hradec Králové), prof. PhDr. Marie So- botková, CSc. (FF UP Olomouc), doc. PhDr. Ludvík Štěpán, PhD. (FF MU Brno), prof. PhDr. Miloš Zelenka, DrSc. (PedF Jihočeské univerzity České Budějovice), revizor úctů: PhDr. Jiří Gazda, CSc. (FF MU Brno).
čestný člen komitétu ČAS: prof. PhDr. Slavomír Wollman, DrSc. (emeritní vedoucí vě- decký pracovník Slovanského ústavu AV ČR, Praha, od r. 1986 až do zbavení funkce ředitelem Slovanského ústavu v roce 2004 vedoucí redaktor Slavie, tajemník redakce Slavie v letech 1949-1968, dlouholetý předseda ČKS a emeritní předseda MKS).